

PROBLÉM ZLA

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Jób 30,26; Mat 27,46; Jób 38,1–12; Žalm 73; 1Moj 2,16.17; Zj 21,3.4

ÚVODNÝ TEXT

Zotrie im z očí každú slzu a smrť už viac nebude, ani smútok, ani nárek, ani bolesť už nebude, lebo čo bolo skôr, sa pomínulo. (Zj 21,4)

Azda najväčším problémom, ktorému kresťanstvo čelí, je problém zla. V tomto kontexte vyvstáva otázka, ako zosúladiť skutočnosť, že Boh je dokonale dobrý a milujúci, s realitou zla vo svete. Stručne povedané, ak je Boh dobrý a všemocný, prečo existuje zlo a je ho tak veľa?

Zďaleka nejde len o nejaký teoretický problém. Táto otázka hlboko znepokojuje mnohých ľudí a niektorým dokonca bráni prijať Boha a milovať Ho.

„Mnohých ľudí znepokojuje otázka, ako zlo vzniklo a prečo existuje. Vidia jeho pôsobenie a strašné následky v podobe utrpenia a smrti, preto sa pýtajú, ako sa niečo také môže diať, keď vládne neskonale múdry, láskavý a mocný Boh. Toto tajomstvo si nevedia vysvetliť.“ (GC 492; ZTDS 334)

Pre mnohých ateistov je práve problém zla dôvodom, pre ktorý sú ateistami. Ale ako uvidíme pri našom ďalšom štúdiu, Boh Biblie je úplne dobrý a môžeme mu dôverovať – dokonca aj napriek zlu, ktoré zamorilo celý náš svet.

OSNOVA LEKCIE

Siedma lekcia otvára základnú otázku, ktorá sa zaoberá najbežnejšími problémami veriacich aj neveriacich s Božím charakterom: „Ak je Boh dobrý, milujúci a spravodlivý, prečo dopúšťa toľko zla?“

- Jób 30,26; Ž 10,1; 13,2: Ťažké otázky vo svete plnom zla (nedeľa)
- Jób 42,1–3; Ž 73,1–3.16–18: Naše obmedzené možnosti poznania a pochopenia (pondelok a utorok)
- 1Moj 2,16.17: Zlo ako dôsledok zneužitia slobodnej vôle (streda)
- Rim 8,18; Zj 21,3.4: Nádej a dôvera uprostred zla a bolesti (štvrtok)

„DOKEDY EŠTE, HOSPODIN“

Očakával som dobré, prišlo zlé, dúfal som vo svetlo a prišla tma. (Jób 30,26)

Hospodin, prečo si tak ďaleko a prečo sa skrývaš v čase súzenia? (Ž 10,1)

Dokedy ešte, Hospodin, budeš na mňa zabúdať? Navždy? Dokedy budeš predou mnou skrývať svoju tvár? (Ž 13,2)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Problém zla nie je len otázkou súčasnosti, ale opakovane sa rieši aj v samotnom Písme.

Ako tieto texty zdôrazňujú problém zla ako neoddeliteľnú súčasť ľudskej skúsenosti?

Jób 30,26

Jer 12,1

Jer 13,22

Mal 2,17

Ž 10,1

Tieto verše vyvolávajú mnohé otázky, ktoré nás trápia aj dnes. Prečo sa zdá, že bezbožným sa darí, a tí, ktorí konajú zlo, majú zo svojho zla úžitok, ak nie vždy, tak aspoň dosť často? Prečo spravodliví toľko trpia? Kde je Boh, keď sa deje zlo? Prečo sa niekedy zdá, že Boh je od nás ďaleko, dokonca zostáva skrytý?

Nech sa pokúsime odpovedať na tieto otázky akokoľvek, nemali by sme sklznúť do toho, že budeme zlo *zlahčovať*. Problém zla by sme sa nemali snažiť vyriešiť relativizovaním či zjednodušením veľkosti a vplyvu zla vo svete. Zlo je obľudné a ohavné – a Boh ho nenávidí ešte viac ako my. Zlo sa dotýka každého z nás a tak sa môžeme aj my pripojiť k volaniu, ktoré zaznieva v celom Písme ako reakcia na zlo a nespravodlivosť vo svete: „Dokedy ešte, Hospodin?“ (Ž 13,2)

Ako rozumieš Ježišovým slovám v Mat 27,46? Čo hovoria o tom, ako sa zlo dotklo Boha tým najvýraznejším spôsobom?

Sám Ježiš na kríži vyslovil otázku: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ (Mat 27,46) Pri ukrižovaní jasne vidíme, že zlo sa veľmi výrazne dotýka samotného Boha. Túto pravdu zdôrazňuje nevysloviteľné utrpenie a potupná smrť Ježiša Krista na kríži, kde na Neho dopadlo všetko zlo sveta.

Ale aj v tejto situácii nachádzame nádej. To, čo Kristus vykonal na kríži, porazilo pôvodcu zla, satana, a napokon úplne odstráni všetko zlo. Ježiš citoval tieto slová zo Žalmu 22,1 a zvyšok tohto žalmu sa končí víťazne.

APLIKÁCIA

- Na kríži Ježiš upieral svoj pohľad na nádej, ktorá Mu v tom čase zostávala skrytá. Ako môžeme čerpať útechu z Jeho skúsenosti, keď v našom trápení nevidíme nádej ani východisko z utrpenia?

„VELKÉ A NEPRÍSTUPNÉ VECI, KTORÉ NEPOZNÁŠ“

¹Nato Jób odpovedal Hospodinovi takto: ²„Spoznal som, že môžeš všetko, a že nijaký plán nie je pre teba neuskutočiteľný. ³Kto tu pre neznalosť zakrýva múdre rozhodnutie? Preto odpovedám: „Ja som hovoril o veciach, ktoré som nechápal, a o divoch, o ktorých neviem.““ (Jób 42,1–3)

Na konci dejín sa uskutoční veľké víťazstvo lásky nad zlom. Medzitým však zostáva veľa znepokojujúcich otázok. Ako môžeme premýšľať a hovoriť o probléme zla spôsobom, ktorý by nám mohol pomôcť?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Prečítaj si text Jób 38,1–12. Ako Boh odpovedá na Jóbove otázky? Ako mu objasňuje problém zla? Koľko toho vieme (a koľko nevieme) o tom, čo sa môže odohrávať v zákulisí?

V príbehu sa o Jóbovi dozvedáme nielen to, že veľa trpel, ale že tiež vyslovil mnoho otázok o tom, prečo ho postihlo toľko zla a utrpenia. Požiadal o stretnutie s Bohom, aby našiel odpovede na svoje otázky. Nevedel však, že v zákulisí sa na nebeskom súde deje oveľa viac (pozri Jób 1–2).

Božia odpoveď Jóbovi je pozoruhodná. „Takto odpovedal Hospodin Jóbovi z búrky: *Ktože to zatemňuje zámer nevedomými slovami?*“ (Jób 38,1.2) Táto myšlienka by sa dala vyjadriť aj inak: „Prečo toľko rozprávaš, keď tak málo vieš?“ A Boh dodáva: „Kde si bol, keď som kládol základy zeme? Povedz, ak niečo rozumné o tom vieš!“ (Jób 38,4)

Ako Jóbova odpoveď (Jób 42,1–3) objasňuje, čo by sme si mali uvedomiť o svojom postavení pred Bohom?

Boh dáva vo svojich odpovediach Jóbovi najavo, že je toho veľa, čomu Jób nerozumie a o čom nič nevie. Rovnako ako Jób, aj my by sme mali pokorne uznať, že vo svete a v zákulisí sa odohráva veľa toho, o čom netušíme vôbec nič. Skutočnosť, že nepoznáme odpovede na naše otázky, neznamená, že neexistujú dobré odpovede alebo že jedného dňa sa všetko nevyrieši. Dovtedy však musíme dôverovať Božej добрote, ktorá sa nám zjavila mnohými spôsobmi.

- **Uvažuj o hraniciach ľudského poznania a o tom, ako málo toho v skutočnosti vieme o svete. Prečo by sme sa mali naučiť žiť s nezodpovedanými otázkami aj o tých najťažších témach, ktorými sú zlo a utrpenie?**

APLIKÁCIA

SKEPTICKÝ TEISTA

¹Aký dobrý je Boh k Izraelu, k tým, čo majú čisté srdce! ²No moje nohy takmer odbočili, kroky sa mi skoro skĺzli. ³Závidel som totiž pyšným, keď som videl, ako si bezbožníci pokojne žijú. ... ¹⁶Keď som uvažoval, ako tomu porozumieť, zdalo sa mi to ťažké. ¹⁷Len keď som vošiel do Božej svätyne, pochopil som, ako skončia. ¹⁸Veru, staviaš ich na klzké miesta, necháš ich padnúť do záhuby. (Ž 73,1–3.16–18)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

U proroka Izaiáša Hospodin vyhlasuje: „*Ved' moje myšlienky nie sú vaše myšlienky a vaše cesty nie sú moje cesty, znie výrok Hospodina. Lebo ako nebesá prevyšujú zem, tak prevyšujú moje cesty vaše cesty a moje myšlienky vaše myšlienky.*“ (Iz 55,8,9)

Božie myšlienky nás vo všetkom presahujú. Nevieme si ani len predstaviť zložitost' Božieho plánu s dejinami. Bolo by nemúdre očakávať, že budeme rozumieť Božím dôvodom, pre ktoré v rôznych situáciách určitým spôsobom koná alebo nekoná.

Existuje určitý prístup k otázke zla, ktorý vychádza z poznania, že toho o zle vieme veľmi málo. Tento prístup sa nazýva „skeptický teizmus“. *Skeptický teista* verí, že Boh má dobré dôvody na to, aby konal tak, ako koná, ale vzhľadom na naše obmedzené znalosti by sme nemali očakávať, že budeme tieto dôvody poznať a rozumieť im. Skeptický teista je „skeptický“ v pohľade na schopnosť človeka uvedomovať si alebo naplno chápať spôsob, akým Boh pristupuje k zlu v tomto svete. To, že napríklad nevidíme rôzne baktérie vznášajúce sa vo vzduchu okolo nás, neznamená, že sa tam žiadne nenachádzajú. To, že človek nepozná Božie zámery a dôvody Jeho konania, určite neznamená, že Boh nemá pre svoje konanie dobré dôvody.

Prečítaj si Žalm 73. Ako sa žalmista stavia k zlu a nespravodlivosti okolo seba? Čo ho vedie k inému, novému pohľadu na daný problém?

Žalmistu hlboko znepokojovalo zlo vo svete. Rozhliadal sa okolo seba a videl, ako sa darí bezbožným. Všetko sa mu javilo ako nespravodlivé, videl mnoho bezprávia. S takýmto stavom nebol spokojný, ale nevidel žiadne riešenie. Uvažoval, či sa vôbec oplatí veriť Bohu a slúžiť Mu. Zmena v jeho vnímaní nastala, až keď vošiel do Božej svätyne.

Svätyňa poskytuje časť riešenia problému zla. Svätyňa totiž prináša poznanie, že existuje spravodlivý Sudca, ktorý vo svojom čase zabezpečí spravodlivosť a súd.

APLIKÁCIA

■ **Ako môže adventistické chápanie súdu a učenia o svätyni objasniť problém zla? Je pre teba užitočné vedieť, že hoci teraz máme veľmi veľa otázok, Boh napokon odhalí svoje pôsobenie v dejinách a vynesie svoje spravodlivé súdy? V čom?**

OBRANA SLOBODNEJ VÔLE

¹⁶Hospodin, Boh, prikázal človekovi: „Môžeš jesť zo všetkých stromov záhrady, ¹⁷ale nejedz zo stromu poznania dobra a zla, lebo v deň, v ktorom by si z neho jedol, určite zomrieš.“ (1Moj 2,16.17)

Hoci Božím cestám a myšlienkam nerozumíme, Písmo odhaľuje určité motívy, ktoré nám pomáhajú zaujať postoj k problému zla. Jeden zo spôsobov ako prísť k problému zla je známy ako *obhajoba slobodnej vôle*.

Obhajoba slobodnej vôle vychádza z predpokladu, že zlo je výsledkom zneužitia slobodnej vôle stvorených bytostí. Boh teda nemôže za zlo, pretože zlo je výsledkom toho, že stvorené bytosti zneužívajú slobodnú vôľu, ktorú nám Boh z dobrých dôvodov dal. Prečo by nám však Boh dával slobodnú vôľu? V tejto súvislosti C. S. Lewis napísal, že „jedine slobodná vôľa, hoci umožňuje zlo, umožňuje aj všetku lásku, dobrotu či radosť, ktoré stoja za to. Svet automatov – tvorov, ktoré by si počínali ako stroje – by sotva stál za tvorenie. Šťastie, ktoré Boh zamýšľa pre svoje vyššie stvorenie, je šťastím bytostí, ktoré sú s ním i medzi sebou navzájom slobodne a dobrovoľne zjednotené... A na to musia byť slobodné.“ (*Mere Christianity*. New York: MacMillan, 1960, s. 52)

Ako úvodné verše (1Moj 2,16.17) vyjadrujú morálnu slobodu, ktorú dostali Adam a Eva?

Prečo by Boh dával ľuďom príkazy či zákazy, ak by nemali slobodnú vôľu? Adam a Eva jedli zakázané ovocie a odvtedy je naša planéta plná zla. V 1. Mojžišovej 4, v kapitole nasledujúcej po príbehu o páde, sú hrozné následky hriechu zobrazené zavraždením Ábela jeho bratom. Rozprávania o páde ukazuje, ako zneužitie slobodnej vôle Adamom a Evou prinieslo hriech a zlo do dejín našej planéty.

V celom Písme vidíme realitu slobodnej morálnej vôle (pozri 5Moj 7,12.13; Joz 24,14.15; Ž 81,12–15 a Iz 66,4). Každý deň nášho života v nejakej miere uplatňujeme slobodnú vôľu, ktorú nám dal náš Stvoriteľ. Bez slobodnej vôle by sme vlastne ani neboli ľuďmi. Podobali by sme sa skôr strojom alebo dokonca bezduchým robotom.

- Spoločnosť Sony Corporation vytvorila robotického psa s názvom Aibo. Neochorie, nedostane blchy, nehryzie, nepotrebuje očkovanie a nepľzne. Vymenili by ste svojho psa z mäsa a kostí za Aibiho? Ak nie, ako by vám vaša voľba mohla pomôcť lepšie pochopiť, prečo nás Boh stvoril so slobodnou vôľou – napriek rizikám, ktoré z toho plynú?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

LÁSKA A ZLO?

Usudzujem totiž, že utrpenia terajšieho času sa nedajú ani porovnať s budúcou slávou, ktorá sa má na nás zjaviť. (Rim 8,18)

³Od trónu som počul mohutný hlas: „Pozri, Boží stánok medzi ľuďmi. Boh bude s nimi prebývať a oni budú jeho ľuďom; on sám, ich Boh, bude s nimi.

⁴Zotrie im z očí každú slzu a smrť už viac nebude, ani smútok, ani nárek, ani bolesť už nebude, lebo čo bolo skôr, sa pominulo.“ (Zj 21,3.4)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Boh dal stvoreným bytostiam slobodnú vôľu, pretože práve tá je základným predpokladom lásky. Zneužívanie slobodnej vôle vedie k zlu. Aj tu sa nachádza veľký priestor na otázky a pochybnosti. Boh dopúšťa zlo (na istý čas) a zároveň ním vášnivo opovrhuje. Ak by totiž neexistovala slobodná vôľa (a jej neželané dôsledky v podobe zla), nemohla by existovať ani láska. A predčasné zničenie zla by zničilo dôveru, ktorá je nevyhnutným predpokladom lásky.

„Zem zatemnilo falošné chápanie Boha. Aby svetlo preniklo temné mraky a aby sa svet mohol vrátiť k Bohu, bolo treba zlomiť moc satanovho zvodu. Nemohlo sa to stať násilím. Násilie odporuje zásadám Božej vlády. Boh chce len službu lásky a lásku nemožno vynucovať, nemožno ju získať násilím ani mocou. Lásku možno vzbudiť len láskou. Poznať Boha znamená milovať ho. Jeho charakter sa musí prejavovať ako protiklad povahy satanovej.“ (DA 22; CL 10) Bez slobodnej vôle by nemohla existovať láska. A ak je Boh láska, potom sa zdá byť jasné, že Boh skutočne nemôže zrušiť či poprieť lásku alebo slobodu potrebnú na existenciu lásky. Dalo by sa tiež predpokladať, že keby sme od začiatku poznali koniec, ako ho pozná len Boh, nechceli by sme, aby nás Boh zbavil slobody. Ved' kto by chcel žiť vo vesmíre bez lásky?

Ako nám úvodné texty (Rim 8,18 a Zj 21,3.4) pomáhajú dôverovať v Božiu dobrotu napriek všetkému zlu v našom svete?

Hoci nevieme vidieť cez temnotu zla v tomto svete, Boh dovidí na koniec od začiatku. Vidí aj večnú blaženosť zaslúbenú všetkým, ktorí veria v Ježiša. Podľa Rim 8,18 „utrpenia terajšieho času sa nedajú ani porovnať s budúcou slávou, ktorá sa má na nás zjaviť“. Máme vieru a dôveru, aby sme uverili tomuto úžasnému zaslúbeniu?

Láska a sloboda neoddeliteľne spojená s láskou sú pre stvorenstvo posvätné a zásadné. A to až tak, že Boh nám lásku a slobodnú vôľu neodoprel, aj keď vedel, že Ježiš bude trpieť a zomrie na kríži. Boh poznal skutočnú cenu slobodnej vôle a lásky. Vedel, koľko Ho to bude stáť, a napriek tomu nám dal slobodnú vôľu. Je to veľmi dôležité poznanie a mali by sme ho mať vždy na pamäti.

APLIKÁCIA ■ Ako nás vedomie daru slobodnej vôle pomáha chrániť pred domnienkou, že všetko, čo sa na svete deje, je Božia vôľa?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Na úsvite dejín* si prečítajte kapitolu „Pôvod zla“ (PP 33–43; NÚD 9–13). „Nekonečná Múdrosť nezničila satana dokonca ani vtedy, keď bol vyhostený z nebies. Oddanosť stvorených bytostí musí vyvierat' z presvedčenia, že Boh je spravodlivý a láskavý. Obyvatelia nebies a ostatných svetov by vtedy na začiatku v satanovej záhube nerozpoznali Božiu spravodlivosť. Keby ho Boh hneď zničil, niektorí by mohli Bohu slúžiť zo strachu, nie z lásky. Vplyv podvodníka by sa takto nepodarilo odstrániť a ani duch vzbury by nebol úplne vykorenený. Pre večné dobro celého vesmíru musí satan naplno rozvinúť svoje zámyery, aby bolo vidieť jeho útoky na Božiu vládu v pravom svetle a aby už nikdy nemohli vzniknúť pochybnosti o Božej spravodlivosti a nemennosti jeho zákona.

Satanova vzbura mala byť pre vesmír večným poučením – trvalým svedectvom o povahe hriechu a jeho hrozných následkoch. Dejiny tohto pokusu o vzburu mali byť pre všetky sväté bytosti definitívnou zárukou, že budú uchránené pred nepochopením skutočnej podstaty prestúpenia.“ (PP 42.43; NÚD 13)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. „Teodicea“ je výraz označujúci snahu ospravedlniť Boha v súvislosti so zlom, ktoré dopúšťa vo svete. Nejde však o ospravedlnenie samotného zla. Predstavte si, že by niekto v nebi povedal: „Ó, áno, Ježišu, teraz chápem, prečo mi pred očami umučili a vyvraždili celú rodinu. Áno, teraz to všetko dáva veľký zmysel. Ďakujem, Ježiši!“ Niečo také je absurdné. Ako môžeme prísť k porozumeniu, že na konci veľkého sporu nebude obhájené zlo, ale že Boh sa preukáže ako Ten, kto je spravodlivý a konal správne? (Viac sa tejto téme budeme venovať v 9. lekcii.)
2. Cítili ste sa niekedy ako Jób? Boli ste niekedy v pokušení myslieť si, že pre utrpenie, ktoré ste zažili vy alebo vaši blízki, nemôže existovať dobré vysvetlenie? Ako nám Jóbovo konečné zistenie, že „hovoril o veciach, ktoré... nechápal“ (Jób 42,3), môže pomôcť, keď sa nachádzame v podobnej situácii a kladieme si podobné otázky ako on?